

Bat Mitzvah

To Celebrate or Not To Celebrate

מתני' נדרקין. אם ידעה לשם מי נדרה [ינחת כ.]

ולשם מי הקרישה: קודם סומן סוס. כגון בחיטוקת קודם שיבא ראש תורה אור השנה של שתיים עשרה ובחיטוקת קודם

ראש השנה של שלש עשרה: אין

נדרקין נדר. דקטנים הן: אחר

סומן סוס. בחיטוקת מבת שתיים עשרה

ויום אחד ולמעלה בחיטוק מ"ג שנה

ויום אחד ולמעלה: אפילו אמרו אין

אנו יודעין כו'. גדולים הם וככלל

שטפה נמי לא מחזיקין להו דכופו

לכא לכלל דעת ואין שטפה אלא

המקרה כסותו והלן בבית הקברות

והיולא יחירי כלילה "אכל סוך הזמן" [הגיגה ג:]

הזה אם יודע לשם מי נדר הוא נדר

ואם לאו לא הוא נדר דקטן הוא

ובגמרא מפרש כולה מילתא

יוצא דופן פרק תמישי נדה

מתני' יבת

אחת עשרה שנה ויום א' נדרה נדרקין בת

שתיים עשרה שנה ויום א' נדרה קיימין ובודקין

כל שתיים עשרה בן שתיים עשרה שנה ויום

אחד נדרין נדרקין בן י"ג שנה ויום אחד

נדרין קיימין ובודקין כל שלש עשרה קודם

לזמן הזה אע"פ שאמרו יודעין אנו לשם מי

נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדרהם נדר ואין

הקדשן הקדשן לאחד הזמן הזה אע"פ שאמרו

אין אנו יודעין לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו

נדרן נדר והקדשן הקדשן: גמ'

Gemara Niddah
45a

ת"ר אלו דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר דברים האמורים

בחיטוקת בחינוק אמורים דברים האמורים בחנוק בחנוקת אמורים א"ר חסדא

מ"ש דרבי דכתיב "ויבן ה' [אלהים] את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינהגיגה

יתירה באישה יותר מבאיש

גס

אזכור זו עמימיס שלא נתבארנו במשנה להשלים הכוונה כולה ואומר מתחלה שכל מה שאני אומר

במקום זה בשביל איש גדול רלוני לומר שיהיה בן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביאו שתי שערות

שזכו הגדול השלם אלא התורה וכמו כן בת י"ג שנה ויום אחד שהביאה שתי שערות אנו

קוראין אחת גדולה וכל מה שהיה פחות מאלה השנים או בשנים האלה ולא יביאו שתי שערות

אנו קוראין אותם קטן וקטנה וכל מי שאומר זו שהוא ראוי עונש או שונשין רלוני לומר שהוא

חייב מלקות או אחת ממימות ב"ד:

Rambam on the
Mishnah
Sanhedrin
Chapter 7

Shulchan
Aruch Orach
Chayim 616

הלכות יום הכיפורים סימן תרטז

תרטז הקטנים מתי נתחילו להתענות, וכו' ב' סעיפים:

א *התינוקות (א) מתרים בקל אלו, (ב) חוץ מגעילת הסנדל, שאין חוששין בל-כף אם לא ינעלו: הגה ופטר (ג) לומר לעובד-פוכבים (א) לרדוף ולסוכן, אכל להאכילם אפלו בגדים שרי (טו): ב *קטן (ד) (הקריא) בן תשע שנים שלמות וכן עשר שנים שלמות (ה) מתקבין אותו לשעות. יפצד, הנה רגיל לאכל בשתי שעות ביום מאכילין אותו בשלש, הנה רגיל לאכל בשלש מאכילין אותו בארבע, לפי פח הפן מוסיפין לענות אותו בשעות (ו) (והוא הדין לקטנה הקריאה) (טו). (ז) *בן אחת-עשרה, בין זכר בין נקבה, מתענין ומשלימין מדברי סופרים כדי לתקבן במצות: הגה (ח) ויש אומרים (ט) שאינו צריכין להשלים מדבקין קל (ר"ן וא"ו והגמ"י בשם ה"ג ורוקח ורא"ם), (ט) ויש לסמוך עליהו *בנער שהוא פחוש ואינו חזק להתענות (תה"ד סימן קנה). *וקל מקום שמתקבין אותו באכילה, פן (י) מתקבין אותו ברחיצה וסיכה (טו). *יפת שתיים-עשרה ויום אחד וכן שלש-עשרה ויום אחד שהביאו שתי שערות, הרי הם כגדולים לכל מצות ומשלימים מן התורה, אכל אם לא הביאו שתי שערות, עדין קטנים הם ואינו משלימין (יא) אלא מדברי סופרים.

"כי הלכה למשה מסיני שבן י"ג שנה הוא בן-עונשין ובבנות בת י"ב שנה. אולם מפני שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא. ואין פטור בלי חיוב של השני - הרי בן - האב פטור והבן נכנס במקומו לחיוב, מה שאין כן בבנות: האב אמנם פטור אבל הבת אינה נכנסת בחיוב כל המצוות, כי הלא מצוות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, בייחוד הן פטורות מן התפילין" (תשובות הרא"ש כלל י"ז).

Responsa of the Rosh

פרקי אבות/פרק ה

Avos Chapter 5

[כה] הוא הנה אומר: בן חמש שנים למקרא, בן עשר-שנים למשנה, בן שלש עשרה למצות, בן חמש עשרה לגמרא, בן שמונה עשרה לחפה, בן עשרים לרדוף, בן שלשים לפח, בן ארבעים לבינה, בן חמשים לעצה, בן ששים לזקנה, בן שבעים לשיבה, בן שמונים לגבורה, בן תשעים לשוח, בן מאה כאלו מת ועבר ובטל מן העולם.

ים של שלמה (פ"ז סימן ל"ז):

סעודת בר המצווה שעושים האשכנזים, לכאורה אין לך סעודת מצווה גדולה מזו, ושמה מוכיח עליה. עושים שמחה ונותנים שבח והודיה למקום. שזכה הנער להיות בר מצווה, וגדול המצווה ועושה. והאב זכה שגדלו עד עתה להכניסו בברית התורה בכללה. ראייה מרב יוסף שאמר עבדינא יומא טובא לרבנן, אע"פ שהיה כבר חייב, ועל הבשורה שלא היה נודע לו עד עכשיו רצה לעשות יום טוב, כל שכן על הגעת העת שראוי לעשות יום טוב. אולם מאחר שלא נעשה בזמנו למה ליחשב סעודת מצווה, מכל מקום נראה שאם מחנכים את הנער לדרוש על הסעודה מעין המאורע, לא גרע מסעודת חינוך הבית.

Yam Shel Shlomo on Gemara

החובל פרק שמיני בבא קמא פז

*אמר

רב יוסף מריש היה אמינא מאן דאמר הלכה כר' יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא עבדינא יומא טובא לרבנן מ"ט דלא מפקדינא וקא עבדינא מצות והשתא דשמעית להא דר' חנינא *דאמר ר' חנינא *גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה מאן דאמר

Gemara Baba
Kamma 87a

לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טובא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי אנרא מפי

(ג) חגיגת בגרות לנערות

והאחרון הכביר במה שרוצים להקהיל קהלות אנשים ונשים, בחורים ובתולות, לחוג חגיגת הבגרות לנערות, לבד שכל טעמי הפריצות והתיעוב שבארתי לעיל, איתנהו גם בזה, עוד כמה איסורי דאורייתא איכא בזה, אחרי שבודאי כל העושה כן כוונתו להתדמות לעכו"ם ולרשעי ישראל ברעפארמער, וכבר הזהרנו ע"ז בשבעה ל"ת ושני מ"ע, שלא לילך בחקותיהם, כמבואר ברמב"ם (פי"א מהלכות ע"ז) וז"ל אין הולכין בחקות העכו"ם ולא מדמין להם לא במלבוש ולא בשער וכיו"ב שנא' ולא תלכו בחקות העכו"ם ונא' ובחקותיהם לא תלכו ונא' השמר לך פן תנקם אחריהם, הכל בענין אחד הוא מזהיר שלא ידמה להן אלא הישראל מובדל מהן וידוע במלבושיו ושאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדיעותיו וכה"א ואבדיל אתכם מכל העמים כו' עכ"ל, וכ"ה בטור וז"ל אסור ללכת בחקות העכו"ם אלא אפי' מנהג שנהגו בו אסור לילך בו דכתיב ובחקותיהם לא תלכו, ופי' הב"י שם שתוה"ק לא פירשה דבר וסתמה וכתבה ובחקותיהם לא תלכו בכל דבר ובכל זמן שיש בהמעשה התדמית לעכו"ם שע"ז נראה שמודה לדתן אסור משום ובחקותיהם לא תלכו, מי יגלה עפר מעיניהם של המתקנים הללו לראות מ"ש האחרונים לענין אם נשים רשאות לבוא לבהכ"נ לשמוע קריאת פ' זכור מעשה עמלק, אף שלפי האמת חייבות הן בעיקר מצווה זו, בכ"ז כתבו שלא זו דרך הישרה שיבואו אנשים ונשים ביחד אף שהוא בשעת קריאת התורה שכולם מחויבים לעמוד באימה כנתינתה מסיני, וק"ו בשעת חדוה ושלא לצורך שום מצווה, וכ"ש לתקן דבר חדש אשר לא שמענו שמעה בלתי היום, וכן לא יעשה לשנות ממנהגי אבותינו אפילו בדבר שאין נדנדוד איסור, כ"ש בדבר הזה אשר איסורו חמור מאוד, אביזרא דע"ז משום ובחקותיהם לא תלכו, וגם אביזרא דעריות, ודאי שהמתיר בזה הוא זקן ממרא והמחזיק בה הרי הוא כזורק אבן למרקולים וארור ומובדל יהא מעדת ה'.

ואתם בני ישראל מוריו ומדריכיו, חזקי אמצו, התאזרו כגבורים חלציכם לעמוד בקרב מול אויבי ה' המהרסים ופורצים גדרן של עולם היהודי אשר רק ההבדל מן העמים והסייגים והגדרים שהוגדרנו, היא שעמדה לנו בכל דור ודור כשעומדים עלינו לכלותנו ולהציל אותנו מכף כל הקמים עלינו, רק ההבדלה והסייגים עמדה לפנינו כתרס בפני הפורענות, וכל אלו שבאים לפרוץ גדר של כרם ה' צבאות, מכלים הם אותנו ברוח ובחמר, התורה והגוף כאחד, אל תתיירו מפני שפעת קלגסים אשר ימטירו עליכם קול קלמסים בכתבי העמים, מפיהם ומפי כתבם, אל ירך לבבכם מפני האיומים והפחדים שמפחדים אתכם, כי ה' ילחם לכם, השכימו והעריבו עליהם והם כלים מאלהין, ואולם בהיות שבודאי לכל העם בשגגה הוא שרצונם להתדמות להחפשים מחסרון ידיעתם שיש בזה איסורים חמורים וחרמות מגאונים קדמונים, חפץ אנכי לקוות כי אם אך תגידו להם דבר חוק ומשפט יקבלו באהבה עליהם את דתן ולא יתנו כתף סוררת כי כל העדה כולם קדושים ושלוים על דיני ישראל וכל ישראל כנפש המתאנח גונח ודואג על שמועות כאלו כי באו ומצפה להרמת קרן התורה הקדושה.

**Responsa
Zekan
Aharon
חלק א' אורה
חיים סימן ו'**

**Igros Moshe
Orach Chayyim
חלק א'**

משה**או"ח****אגרות**

סימן קד

דברך בת מצוה

י"א שבט תשט"ז.

מע"כ ידידי הנכבד הרה"ג מהר"ר ברוך אהרן פופקא שליט"א.

בדבר ענין החפצים הנהיג איזה סדר ושמחה בבנות כשנעשו בנות מצוה, הנה אין לעשות זה בבית הכנסת בשום אופן אף לא בלילה, כי בבית הכנסת אינו מקום לעשות דברי הרשות אף בנבנו על תנאי, והצערמאניע של בת מצוה הוא ודאי רק דברי רשות והבל בעלמא ואין שום מקום לתת לעשות זה בבית הכנסת, וכ"ש בזה שהמקור בא מהרעפארמער וקאנסערוואטיווער, ורק אם רוצה האב לעשות איזה שמחה בביתו רשאי אבל אין זה שום ענין וסמך להחשיב זה דבר מצוה וסעודת מצוה, כי הוא רק כשמחה של יום הולדת בעלמא, ואי איישר חילי הייתי מבטל במדינתנו גם סדר הבר מצוה של הבנים שכידוע לא הביא זה שום איש לקרבו לתורה ולמצות ואף לא את הבר מצוה אף

לא לשעה אחת, ואדרכה בהרבה מקומות מביא זה לחלול שבת ועוד איסורים. עכ"פ מה שכבר הונהג בפה וגם בא זה ממקור מצוה קשה לבטל, אבל לחדש זה בבנות שהוא בלא מקור מצוה כלל, אף בבית ודאי ה' יותר טוב למנוע אף שליכא איסור, אבל לעשות בביהכ"נ אף בלילה בשעה שאין מתפללין אסור.

ובדבר הכלי החדשה לרחץ את הכלים שנקרא בשם "דיש וואשער" אם יכולין לרחוץ שם כלי בשר וכלי חלב זה אחר זה. הנה צריך שמה שבתוכו שהוא על מה שמניחין הכלים, שיהיה לכלי בשר אחרים ולכלי חלב אחרים, ועצם הדיש וואשער שמשימין בתוכו הדבר שמניחין עליו הכלים שהוא רק הדפנות שסביבותם יכולין להשתמש בו לשניהם בזה אחר זה.

ידידו מוקירו,

משה פיינשטיין

סימן לו

חגיגת בת מצווה בבית הכנסת

ב' סיון תשי"ט.

מע"כ הרב מאיר כהנא שליט"א רב בהארד ביטש
נורא יארק.

בדבר עצם חגיגת בת מצווה אין בזה ענין סעודה מצווה אלא הוא כשמחה של יום הולדת בעלמא שהוא רשות ולכן אין לעשות בביהכ"ג סעודות הרשות אין להתיר בביהכ"ג אף כשנבנה על תנאי. אבל לעשות קידוש בביהכ"ג שנוהגין ברוב בתי כנסיות דמדינה זו לעשות בכל שמחה שיש להאדם לא גרעה שמחה זו משאר שמחות שעושין ורשאה גם לומר איזה מלים לכבוד שמחתה, וזה מסתבר שיסגי להתועלת שסובר כתר"ה שיש בזה אבל לא תאמר על הבימה אלא אצל השלחן שעושין הקידוש שם.

ובדבר הבת מצווה שכבר נקבעה אם יכול כתר"ה באופן שלא יהיה זילתא לכתר"ה וגם שלא יהיה מחלוקת לשנות שיהיה רק בעשיית קידוש יראה לשנות, ואם אפשר להיות מזה מחלוקת או זילתא לכתר"ה על שחזר בו יניח כמו שהוקבע, אבל להבא ינהיג שיהיה רק בעשיית קידוש הרגיל לעשות בכל שמחה שיש לאדם.

והתועלת שכותב כתר"ה, לפי הנראה יוצא מזה אדרבה קלקולים בחלול שבת ועוד ואף בבנים לא ראינו תועלת מזה לקרבו לתורה ולמצות ואף אם באיזה בת יוצאת מן הכלל ראה כתר"ה איזה תועלת ברובא דרובן הוא אדרבה קלקול ולכן יש לרחק ענין החדש דחגיגת בת מצווה ולא לקרב אבל בלא מחלוקת כדלעיל.

ידידו,

משה פיינשטיין

Igros Moshe
Orach Chayyim
חלק ד'

Seridei Eish of Rabbi Yechiel
Yaakov Weinberg

שו"ת שרידי אש חלק ב סימן לט

ועכשיו נראה בנידון דידן אם מותר לחוג חגיגת בת מצווה. ויש שרוצים לאסור משום ובחוקותיהם (עי' שו"ת זקן אהרן סי' ו'). ולענ"ד תלוי בזה, שבאם נאמר שהקונפירמציאן של העכו"ם הוא לשם עבודה זרה, יש לאסור משום ובחוקותיהם בכל גווני.

אלא שלפי"ז הי' לנו לאסור גם חגיגת בר מצווה, שהרי אצלם עושים קונפירמציאן גם לזכרים, והי' לנו לאסור גם את התפילה, שהרי גם הם מתפללים לעבודה זרה. אלא שבזה לא שייך שיש בו משום עבודה זרה אלא שעושים כן חגיגת שמחתם לרגל בגרותם של בניהם. וגם הרפורמים מעמנו אינם עושים כן כדי להידמות להם, אלא לשם חגיגת משפחה ושמחתה שהגיעו בניהם לבגרות. ואלה מאחינו שהנהיגו זה מחדש חגיגת בת מצווה אומרים, שהם עושים כן כדי לחזק בלב הבת, שהגיעה למצות, רגש אהבה ליהדות ולמצוותיה, ולעורר בה רגש הגאון על יהדותה ועל היותה בת לעם גדול וקדוש. ולא איכפת לנו מה שגם הגויים חוגגים חגיגת הקונפירמציאן בין לבנים ובין לבנות, הם בדידהו ואנן בדידון, הם מתפללים וכורעים בכנסיות שלהם ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ויש טוענים נגד ההיתר של חגיגת הבת מצווה, משום שהוא נגד מנהג הדורות הקודמים, שלא נהגו מנהג זה. אבל באמת אין זו טענה, כי בדורות שלפנינו לא הצטרכו לעסוק בחינוך הבנות, לפי [עמוד תנט] שכל אחד מישראל הי' מלא תורה ויראת שמים, וגם האויר בכל עיר ועיר מישראל הי' מלא וממולא בריח וברוח היהדות, והבנות שגדלו בבית ישראל שאפו את רוח היהדות בקרבן באפס מעשה וכמעט שינקו את היהדות משדי אמותיהן.

אבל עכשיו נשתנו הדורות שינוי עצום. השפעת הרחוב עוקרת מלב כל נער ונערה כל זיק של יהדות, והבנות מתחנכות בבתי ספר נכרים או בבתי ספר חילונים, שאינם שוקדים להשריש בלב תלמידיהם אהבה לתורת ישראל ולמנהגי הקודש של היהדות השלימה, עכשיו מוטל עלינו לרכוז כל כחותינו בחינוך של הבנות. והרי זה דבר מכאיב לב, שבחינוך הכללי, לימודי שפות וספרות חילונית ומדעי הטבע והרוח דואגים לבנות כמו לבנים, ואילו

בחינוך הדתי, לימודי תנ"ך וספרות המוסר של חז"ל, וחינוך למצוות מעשיות שהנשים חייבות בהן, מזניחים לגמרי. לאשרנו עמדו גדולי ישראל בדור הקודם על הקלקלה הזאת ותקנו מוסדות של תורה וחינוך דתי בעד בנות ישראל. הקמת רשת גדולה ומקיפה של בית יעקב היא ההפגנה הנהדרה ביותר של דורנו.

ושורת ההגיון הישר וחובת העיקרון הפדגוגי מחייב, כמעט, לחוג גם לבת את הגעתה לחיוב המצות, והפלי' זו שעושים בין הבנים והבנות בנוגע לחגיגת הבגרות פוגעת קשה ברגש האנושי של הבת הבוגרת, אשר בשחיים אחרים כבר זכתה בזכיון האמנציפציא, כביכול.

ואף שנוטה אני להתיר חגיגת בת מצווה, מ"מ מסכים אני לדעת הגאון ר"מ פיינשטיין בספרו אגרות משה או"ח ד' סי' ל"ו, שאין לחגוג חגיגה זו בבהכ"ג ואף לא בלילה אף שאין שם אנשים, כי אם בבית פרטי או באולם הסמוך לביהכ"ג. ובתנאי שהרב ידרוש בפני הבת הבוגרת דרשה מאליפה ולהזהירה להיות שומרת מהיום והלאה המצוות העיקריות בדברים שבינה למקום (כשרות, שבת, טהרת משפחה), הטיפול בחינוך הבנים, וחובת העידוד והחינוך לבעל בלימוד תורה ובשמירת מצוות, והיותה שקודה לתת עיני' באיש שהוא ת"ח ויר"ש. וכל הדברים האלה הם טעמים גדולים להתיר חגיגה זו אפילו לפי שיטת הגר"א, שהנהו מחמיר מאוד בענינים אלה.

